

Edmund Joensen undir 1. viðgerð av uppskoti til kolvetnislóg:

Bjóða út næsta ár til oljuleiting

- Vit fara ikki at bjóða út øki til oljuleitingar, um tað skaðar okkara møguleikar fyri at fáa tey landgrunsøki, sum vit meta okkum eiga rættin til, segði løgmaður

Fyrst fari eg at triva í aftur og leggja okkurt afturat tí, sum sagt var í framløgurøðuni. Seinni skal eg gera viðmerkingar til nakað av tí, ið framsøgumenninir hava ført fram undir viðgerðini.

Oljulógin er ein rammulóg, ið setir reglur fyri veiting av loyvum umframt reglur fyri øll skeiðini í eini oljuverkætlan, t.v.s. forkanningar, leiting og meting, bygging og framleiðslu umframt avræging. Lógin setir karmarnar, men neyva innihaldið í føroyskum oljupolitikki verður tilevnað í sambandi við einstøku útbjóðingarnar.

Harafturat hevur lógaruppskotið reglur um forkanningar, loyvisveiting, kolvetnis-virksemi, rørleiðingar, avræging av virkseminum og um metingar av fylgum fyri umhvørvið. Eisini eru reglur um arbeiðsumhvørvið, trygd og tilbúgving umframt rættliga nágreiniligar reglur um endurgjald og skaðabøtur til fiskimenn. Einstøku máls-evnini eru nærri greinað í viðmerkingunum til lógaruppskotið, og annars verður sum heild víst til frágreiðingina frá oljuráðleggingarnavndini.

Føroysk ogn
Lógaruppskotið ásetir greitt, at kolvetni í undirgrundini eru føroysk ogn. Rætturin til rævni í undirgrundini varð latin føroyingum við avtaluni frá 22. december 1992.

Hetta váttaði eisini danski forsætisráðharrin í brævi til lögmann, tá tað í vár stóðst kjak um hesi viðurskifti. Forsætisráðharrin legði afturat, at stjórnin ongur ætlarnir hevur um at endursamráðast um avtaluna.

Kortini eru neyðugt einferð enn - fyri at eingin ivi skal vera - at endurtaka hetta her. Tað tykist mær tí óheppið, at tingmaður nú aftur hevur reist henda spurning, hesaferð umvegis ríkisumboðið í fyrispurningi til forsætisráðharran. Útlendiskir egyptidarar, oljufólk o.o. fylgja væl við, hvat hendir í Føroyum og hvørji mál eru til politiska umrøðu.

Óvissa millum oljufeløgini

Ahaldandi spurningar um, hvørt vit í veruleikanum hava ræði á ráevnum í undirgrundini, sár bert íva og óvissu millum oljufeløgini,

sum í framtíðini vónandi skulu gera lögur í Føroyum.

Heldur enn at dvølja við, hvi vit finga lógávu- og umsitingarvald yvir ráevnum í undirgrundini, eiga vit nú at nýta henda rætt til at skapa ta vinnuliga framgongd, sum kann spyrjast burtúr, um olja ella gass verður funnið í undirgrundini.

Sum nevnt í sambandi við framløguna er endamálið við lógaruppskotinum at skapa tíðarhóskandi karmar fyri eini møguligari oljuvinnu á føroyskum landi, sjó- ella landgrunsøki, soleiðis at kolvetnistilfeingið gagnar búskapi og arbeiðsmøguleikum í Føroyum.

Fullfíggið mynd

Við forkanningarlóginu sum grundarlag eru gjørdar nógvir seismiskar og aðrar kanningar, ið hava givið eina meira fullfíggið mynd av jarðfrøðiliga viðurskiftunum í undirgrundini. Hóast tað ikki ber til við forkanningum at siga, um olja og gass eru í undirgrundini, so hava kanningarnar víst, at á føroyska landgrunninum eru øki, sum oljufeløg væntandi fara at vísa áhuga, tá boðið verður út.

Løgtingslógin um kolvetnisvirksemi verður hornasteinur í framtíðar lógarveinum viðvíkjandi leiting eftir og framleiðslu av olju og jarðgassi. Arbeið verður í løtuni við at evna til eitt uppskotið um kolvetnis-kattalóg eins og arbeið verður við at gera treyri fyri fyrsta útbjóðingarnafarið.

Havumhvørvislógin dagførast

Av aðrari neyðgari lógávu er dagføring av havumhvørvislógini, ið landsstýrismaðurin í umhvørvismálum fer at leggja fram ein av komandi døgnum. Eisini eigur tað almenna at hava eina skipaða tilbúgving, ið kann samstarva við tilbúgvingarnar hjá oljufeløgnum. Ein landstílbúgving kann tí fara at krevja lógarútlit.

Fyri at styrkja um móguleikarnar hjá føroyskum handils-, reidara- og idnaðarfrýritøkum at koma sær uppí oljuvinnu verður í § 10 lógaruppskotinum ásett, at leitingar- og framleiðslu-lovi skulu hava reglur um, í hvønn mun loyvishavin, t.v.s. oljufeløg, skal brúka føroyskar veitingar, tenast-

ur o.l.

Føroysk arbeiðsmegi

Somuleiðis verða í loyvunum ásettar reglur um brúk av føroyskari arbeiðsmegi, eins og staðfest verður, hvaðani loyvishavin kann reka virksemini.

Hóast oljufeløgini fyri ein part sjálvi siggja fyrmin í at reka virksemini út frá Føroyum og at brúka føroyska arbeiðsmegi, vørur og tænastur, so er neyðugt at hava móguleika fyri í loyvunum at áleggja teimum hetta, soleiðis at vit kunnu tryggja, at oljувirksemið førir til veruligt búskaparligt virksemini í Føroyum og verður eitt ikast til føroysku samfelagsrøkuna.

Landsoljufelagið

Tað kann í hesum sambandi verða nevnt, at lógaruppskotið nevnr ikki beinleiðis eitt landsoljufelag. Hinegin verður í § 6 lagt upp til, at landsstýrið í loyvunum kann áseta tær treyri, ið neyðugar eru fyri at tryggja almenn áhugamál, m.a. reglur um hvussu eitt landsoljufelag kann vera við í virkseminum.

Landsstýrissamgongan avgjordi í vár at kanna málið at stovna eitt landsoljufelag. Arbeið verður í løtuni við at seta nevnd, og setningurin hjá nevndini verður sambært oljuleitunum um hesin „, at greiða og koma við tilmælum til, um og hvussu eitt føroyskt landsoljufelag eigur at verða skipað við altítt at ognarviðurskiftum, stýring, handilsligum og samfelagsligum stevnumiðum og leikparti tess í sambandi við ta politisku og umsitingarligu skipanina og tað privata føroyska vinnulívið.“

Ikki fyri umstríðt øki

Landgrunsmarkið millum Føroyar og Bretland er ikki endaliga ásett. Sum nevnt undir framløguni eiga partarnir í einum marknastríði sambært altjóða rætti ikki at taka stig, ið kunna skaða ella forða fyri eini endaligari samráðingarloysn, m.a. eiga umstríðt øki ikki at verða boðin út.

Kannað verður í løtuni, um tað er møgult at bjóða út øki á landgrunninum, sum ikki eru rakt av marknastríðnum við Bretland. Hetta verður gjørt í vónini um, at fyrsta útbjóðingarnar skal fara av bakkastúri í 1998.

- Løgmaður hevur áður

ført fram, at eitt gott undirgrundarmark hevur størri týðning enn ein skjót byrjan av oljuleitingum. Vit eiga tí at gera okkum greitt, at vit fara ikki at bjóða út øki til oljuleitingar, um tað skaðar okkara móguleikar fyri at fáa tey landgrunsøki, sum vit meta okkum at eiga rættin til.

Løgtingið samtykti í 1993, at ein komandi oljuvinnu má hava fyrilit fyri fiskivinnu, umhvørvi og øðrum samfelagsáhugamálum. Landsstýrið hevur tikið hetta til eftirtektar, og kemur hetta til sjóndar bæði í lógaruppskotinum og í ymsum kapitlum í frágreiðingini frá oljuráðleggingarnevndini. M.a. verður víst á vandan fyri, at oljuvinnu avlagar samfelagsbúskapin, lønarlagið og harvið kappingarførið hjá fiskivinnuni.

Forstáisi millum oljuvinnu og fiskivinnu

Hvat fiskivinnuni viðvíkir, so er ætlanin við tíðini at fáa skipanir, sum kunna tryggja, at tað slepst undan óneyðugum samanoytum millum oljuvinnu og fiskivinnu.

Í løtuni arbeiðir oljumáladeldin við dagføringum av seismiktreytunum, soleiðis at fiskiskip fáa eina betri fráboðan um seismiska virksemini. Skuldi okkurt óhapp borist á, so eru í lógaruppskotinum (§§35 - 37) reglur, ið hava til endamáls at tryggja, at fiskiskip - manning og eigarar - fáa skaðabøtur, eisini í førum har vanligar endurgjaldsreglur ikki høvdu veitt endurgjald.

Oljuvinnu á føroyskum øki er ein hin besti móguleikin fyri í komandi árum at skipa eitt veruligt alternativ til fiskivinnuna. Og hóast tað er vandi í hvørjari velferð, eiga vit at taka við teimum avbjóðingum, ið standa fyri framman.

Haldgott fakligt stöði

Eg havi áður víst á, at tað hevur stóran týðning, at oljupolitikkin verður bygdur á eitt haldgott fakligt stöði.

Stabilir politiskir karmar geva trávirið millum oljufeløgini. Tað er tí mín vón, at tingmenn gera sít besta fyri at tryggja, at lógin um kolvetnisvirksemi fær breiða undirtektu.

Síðan vil eg gera nakrar viðmerkingar til tað, ið framsøgumenninir førdu fram fyrrapartin:

Tingmenninir Jørgen Niclasen og Henrik Old hildu, at § 35 í lógaruppskotinum eigur at siga, at loyvishavinir skulu stovna skaðabótgrundin við tí endamáli at gjalda krøv, ið sett verða fram eftir regluni.

Hertil er at siga, at § 35 bert hevur hesa ásetingina fyri at gera oljufeløgum greitt, at møgult er at stovna ein grunn, ið kann virka sum »buffari« millum oljufeløgini og teir, ið seta fram krøv. Í lógarviðmerkingunum er víst á, at hóast grunnurin verður stovnaður, so frítekur tað ikki einstaka loyvishavin, tí teir eru undir samábyrgd, soleiðis at skilja, at er grunnurin tómur, so kann kravið verða sett fram beinleiðis móti einum ella fleiri av loyvishavunum.

Ósamdur við Jørgen

Jørgen Niclasen var inni á, at lógin í § 10 eigur meira nágreiniliga at áseta treyirnar um nýtslu av føroyskari arbeiðsmegi, vørur og tænastum, t.d. nevndi hann, at flutningur átti at verða yvir føroyskan bryggjukant.

Hesum eri eg ikki heilt samdur í, tí tað er helst betri, um tað er møgult at justera slíkar treyri frá einum útbjóðingarnumfari til annað, og eigur lógin tí ikki at virka sum binding í so máta.

Henrik Old spurdi, um løgmaður framvegis var av teirri áskoðan, at markið átti at vera komið upp pláss, áðrenn boðið verður út.

Ikki tosa ov nógv um markið

Løgmaður heldur at gongdin í marknamálinum hevur staðfest, at betri hevði verið, um markið var komið upp pláss, áðrenn allar fyrireikingarnar til oljuvinnu fóru í gongd. Hinegin eiga vit ikki at tosa ov nógv um hetta málið nú, tí markna-samráðingarnar eru í trún-ði, og umrøða av málinum kann lættliga gera stórri skaða enn gagn.

Óli Jacobsen spurdi, hvat landsstýrið ger fyri at fáa í lag skipanir, ið kunna bota

um samstarvið millum olju- og fiskivinnu. Sum nevnt verður í løtuni arbeiðt við at dagføra seismisku treyirnar, og eg kann lova Óla Jacobsen, at áðrenn øki verða boðin út til oljuleitingar vilja ráðføringar vera millum oljuvinnuguleikarnar og avvarðandi fiskivinnuvindeguleikar, -feløg og -stovnar.

Helena Dam á Neystabø spurdi, hvi 1950-lógin um ráevni í undirgrundini ikki verður tikið av eins og forkanningarlógin frá 1993. Hertil er at siga, at hetta lógaruppskotið bara snýr seg um olju og gass, og verður tað tí hildið skilagt at varðveita 1950-lógina í gildi fyri møgult onnur ráevni í undirgrundini.

Megna eftirlitið

Um vit hava nóg góðan førleika til at hava eftirlit vit oljufeløgum, og um tey halda seg innanfyri mark, spurdi Helena D. á Neystabø eisini. - Nú er tað soleiðis, at vit hava bygt upp eina oljufyririting frá grundini av, og sjálvsagt restar enn ymiskur førleiki, men eg havi álit á, at tað fer at eydnast okkum at hava neyðuga førleikan til ta tíð, ið talan verður um veruligt eftirlit.

Eg fari at takka framsøgumennunum fyri teirra viðmerkingar, og sum nevnt undir framløgurøðuni, so er tað mín vón, at tingmenn gera sít besta fyri at tryggja, at lógin um kolvetnisvirksemi fær breiða undirtektu.

Løgtingið eigur nú at taka sær tíð og gera sær ómak at geva lógaruppskotinum holla viðgerð. Tað fer at tæna politisku skipanini, umsitingini og oljufeløgnum, um tað eydnast at fáa eina breiða semju um grundarlagið fyri føroyskum oljupolitikki frá byrjan.

Edmund Joensen
løgmaður